

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel 15. dubna 2009 (21.04)
(OR. en)**

8695/09

**DEVGEN 96
RELEX 333
ACP 89
FIN 133
WTO 75**

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel: Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel,
za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí: 14. dubna 2009
Příjemce: Javier SOLANA, generální tajemník, vysoký představitel
Předmět: Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému
hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů
- podpora rozvojových zemí při zvládnání krize

Delegace naleznou v příloze dokument Komise KOM(2009) 160 v konečném znění.

Příloha: KOM(2009) 160 v konečném znění

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 8.4.2009
KOM(2009) 160 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Podpora rozvojových zemí při zvládnání krize

[SEK(2009) 442]

[SEK(2009) 443]

[SEK(2009) 444]

[SEK(2009) 445]

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Podpora rozvojových zemí při zvládnání krize

I. ÚVOD

Svět prochází obdobím otřesů. Není země nebo regionu, které by unikly současné světové krizi. Pro rozvojové země, které jsou již silně postiženy po sobě jdoucími potravinovými a energetickými krizemi a krizí související se změnou klimatu, mají důsledky finanční krize a hospodářského útlumu dramatický dopad. Desítky milionů lidí upadají do chudoby – či se do ní znovu propadají. Klima a životní prostředí se nyní ocitají ve větším nebezpečí než kdykoli předtím; růst se zpomaluje a nezaměstnanost roste a existuje riziko, že rozvojové cíle tisíciletí budou ohroženy a že výsledky dosažené za posledních deset let budou ztraceny.

V nejistých dobách čelíme pokušení stáhnout se do sebe. Bylo by to však historickou chybou. Ve věku vzájemné závislosti, jsou naše budoucnost, hodnoty, bezpečnost a prosperita neoddělitelně spojeny s rozvojovými zeměmi. Hospodářská obnova ve vyspělých zemích povede k oživení světového hospodářství. Růst v rozvojových zemích bude mít za následek růst zaměstnanosti a prosperity i v jiných zemích a přispěje ke světové míře a stabilitě.

V roce 2008 mezinárodní společenství několikrát zdůraznilo, že podpora rozvoje má pro vyrovnání se se světovou krizí zásadní význam. Na mezinárodních konferencích v New Yorku, Akkře a Dohá a na zasedání skupiny G20 ve Washingtonu bylo se vši rozhodností a prostřednictvím konkrétních závazků podpořeno dosažení rozvojových cílů tisíciletí, dodržení cílů pomoci, zvýšení účinnosti pomoci a zapojení rozvojových zemí do reformy globální správy věcí veřejných. K tomuto úspěchu přispěla značnou měrou Evropská unie svojí solidaritou, vedoucí rolí a odhodláním.

Vrcholná schůzka skupiny G-20 konaná v Londýně dne 2. dubna 2009 zdůraznila naléhavost a vyzvala, aby byla přijata zásadní opatření na podporu rozvojových zemí. V současné situaci nemůžeme pokračovat jako dosud. Z tohoto důvodu vychází toto sdělení z hlavních výsledků každoročního průzkumu z Monterrey, které jsou podrobně uvedeny v příložených pracovních dokumentech útvarů Komise¹, a stanoví dvacet osm konkrétních opatření, která by měla Evropská unie přijmout s cílem pomoci rozvojovým zemím vyrovnat se s krizí.

¹ Příložený jsou čtyři pracovní dokumenty útvarů Komise: o financování rozvoje („Where does the EU go from Doha ?“ - SEK(2009) 1808, pomoc v oblasti obchodu („2009 Aid for Trade Monitoring Report“ - SEK(2009) 442), účinnost pomoci („Aid Effectiveness after Accra – where does the EU stand?“ - SEK(2009) 443) a o rozvojových cílech tisíciletí („Millennium Development Goals – impact of the financial crisis on developing countries“ - SEK(2009) 445).

II. SOUVISLOSTI: SLABÉ A SILNÉ STRÁNKY

Veškeré nedávno provedené analýzy týkající se dopadu krize se shodují v jednom bodě: poté, co krize postihla vyspělé a rozvíjející se ekonomiky, její „třetí vlna“ již zasáhla i rozvojové země².

Byly postiženy především přímým dopadem **finanční krize** zejména krácením úvěrů, investic, přílivu soukromého kapitálu a zvýšenou kolísavostí směnného kurzu. *Silně postiženy jsou zejména země, které jsou závislé na tocích soukromého kapitálu, zejména přímých zahraničních investic.* Velmi tvrdě postiženy jsou rozvojové země, které jsou silně závislé na *finančních podporách*. Podle odhadů Světové banky toky kapitálu do rozvojových zemí klesnou v roce 2009 z 1 bilionů USD na přibližně 600 miliard USD.

Dopady **zpomalení světového hospodářství** tedy pociťují i rozvojové země. MMF očekává, že hospodářský růst v rozvojových zemích dosáhne v roce 2009 pouze 3,25 %, zatímco v roce 2008 dosahoval 6,3 % a v roce 2007 dosahoval 7,9 %. Dalším přímým důsledkem poklesu světového hospodářství je snížení *objemu světového obchodu*. Na základě klesající poptávky po komoditách a jejich cenovému poklesu se očekává, že *příjem rozvojových zemí z vývozu* prudce klesne, což povede ke zhoršení salda zahraničního obchodu a nižším ziskům. Rozvojové země, které jsou *čistými vývozci komodit*, budou nejvíce postiženy poklesem cen komodit, což bude mít naopak příznivý dopad pro *čisté dovozce* nerostných surovin. Podle předpovědi Světové banky hrozí tento rok rozvojovým zemím nedostatek financí v rozmezí 270 až 700 miliard USD.

V důsledku toho již rozvojové země čelí vážným **sociálním dopadům** této krize. Pro vlády, které jsou konfrontovány s rostoucí nevyvážeností rozpočtů, je obtížné udržet úroveň sociálních výdajů; údržba veřejné infrastruktury se odkládá; financování sociálních záchranných sítí klesá zrovna v okamžiku, kdy je nejvíce potřebné a dramaticky se zvyšuje počet nezaměstnaných a chudých pracujících, zejména v městských oblastech.

Krize může mít také **závažné politické a bezpečnostní dopady**. Zvýšená chudoba a sociální nepokoje by mohly změnit skryté politické konflikty v otevřený boj o moc. Více bude pociťováno omezování veřejných prostředků, které povede tomu, že nebudou vypláceny mzdy, včetně mezd policie a ozbrojených složek, což by mohlo vést k nepokojům nebo dokonce vojenskému puči. Běžný politický boj by se mohl vyostřit a vést k občanským nepokojům, kdy různé etnické skupiny bojují o celkovou moc nebo přístup ke zdrojům. Navíc by krize mohla zvýšit masivní **migrační vlny** jak v rámci země, tak mezi regiony. To by mohlo mít dopad na migrační tlaky na vyspělé země.

Krize sice dopadá na všechny rozvojové země, avšak rozsah jejího dopadu, symptomů a schopnost na krizi reagovat se mezi regiony, zeměmi a skupinami populace značně liší. Díky účinnějším politikám v posledních letech je mnoho rozvojových zemí více odolných vůči současné krizi než v období dřívějších poklesů světového hospodářství a tyto země mají určitý potenciál pro **politické reakce** zaměřené na posílení růstu a zmírnění dopadu krize. Razantní

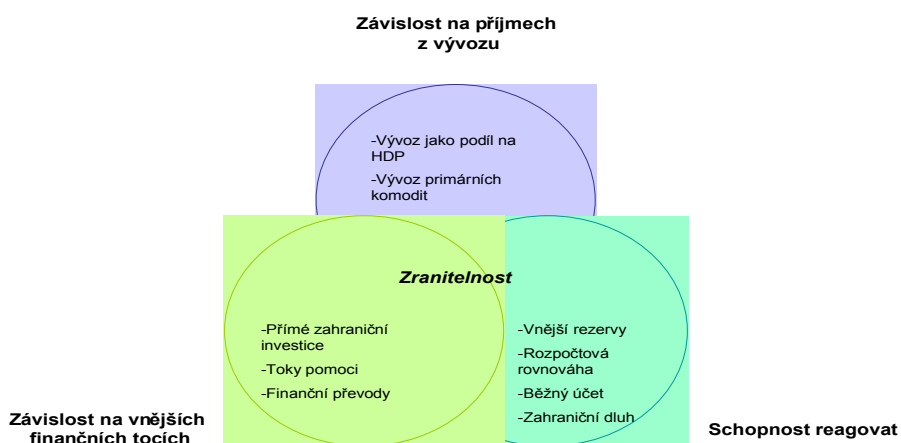
² MMF („The Implications of the Global Financial Crisis for Low-Income Countries“, březen 2009); SB („Swimming Against the Tide: how Developing Countries are Coping with the Crisis“, březen 2009 a („The Global Economic Crisis: Assessing Vulnerability with a Poverty Lens“, únor 2009)); ODI („The global financial crisis and developing countries – What can the EU do?“, leden 2009); EIB („The impact of the financial crisis on ACP countries“, prosinec 2008); ADB („Country Economic Monitoring Notes“, únor 2009).

nárůst cen komodit za posledních několik let, vyšší mikroekonomická stabilita, strukturální reformy a odpuštění dluhu dovolily mnoha zemím zlepšit finanční pozici. Nicméně jejich potenciál pro nezávislou monetární a fiskální politickou reakci je vážně omezen z důvodů přetrvávajících inflačních tlaků, napjatých rozpočtů a zhoršujícího se salda zahraničního obchodu a pokračujícího nárůstu cen potravin a energie v roce 2008 a devalvačními tlaky na jejich směnné kurzy.

Celosvětové úsilí o stabilizaci finančního sektoru a snaha stimulovat hospodářskou obnovu, má pro rozvojové země rozhodující význam. Důležitým příspěvkem jsou v této souvislosti opatření EU na zlepšení regulace finančního sektoru a provedení evropského plánu hospodářské obnovy. Již probíhající nebo plánované reformy poskytování úvěrů prostřednictvím MMF a mezinárodních rozvojových bank mohou pomoci mnoha rozvojovým zemím, ať už zemím s nízkou či středně příjmovými ekonomikami.

Na druhou stranu, jiné země jsou zranitelnější a existuje riziko, že nebudou moci tyto nové možnosti využít. V této souvislosti by měla být věnována pozornost **nejzranitelnějším rozvojovým zemím s omezenou schopností odolnosti**. Na základě výše uvedené analýzy by přiměřená odpověď měla posoudit stupeň zranitelnosti a odolnosti země a použít při tom tato kritéria:

- závislost země na příjmech z vývozu a její stupeň integrace ve světovém obchodu;
- závislost země na vnějších finančních tocích a transferech, zejména přímých zahraničních investicích a finančních převodech;
- schopnost země reagovat, což závisí na celkové kvalitě správy věcí veřejných, dostupnosti vnějších rezerv, vnějším dluhu a prostoru pro přijímání opatření fiskální stimulace.

Komise a členské státy v roce 2009 ve spolupráci s mezinárodními institucemi a partnerskými zeměmi provedou společnou další analýzu dopadu krize na jednotlivé země s cílem určit nejzranitelnější země a přijmout koordinované opatření EU pro jednotlivé země.

III. VČASNÉ, KOORDINOVANÉ A CÍLENÉ EVROPSKÉ OPATŘENÍ

III.1. PLNĚNÍ ZÁVAZKŮ POMOCI, MOBILIZACE DALŠÍCH ZDROJŮ

EU je i nadále největším poskytovatelem oficiální rozvojové pomoci (ODA) – poskytuje 59 % celkové pomoci a v roce 2007 zvýšila svůj podíl o 4 procentní body. [V roce 2008 EU zvrátila klesající trend prostředků ODA zaznamenaný v roce 2007. V roce 2008 se celková úroveň ODA vrátila z 0,37 % v roce 2007 na 0,40 % HDP, tj. vyplacení téměř 50 miliard EUR a nárůst o více než 4 miliardy EUR, resp. 2 miliardy EUR ve srovnání s rokem 2007, resp. 2006. Navíc 13 členských států má nyní víceleté vnitrostátní plány, které poskytují přehled o tom, jak splní své individuální závazky v roce 2010 a 2015, zajišťují lepší předvídatelnost podpory.

Přes tento vzestupný trend se výhled na nadcházející roky jeví spíše problematický. Mnoho členských států zůstává individuálním cílům na rok 2010 vzdáleno. K dosažení společného cíle 0,56 % ODA/HDP v roce 2010 bude potřeba 20 miliard EUR. ODA je klíčovým faktorem ke snižování světové chudoby, dosahování rozvojových cílů tisíciletí a vyrovnávání ostatních zdrojů. Její předvídatelnost je hodnotou sama o sobě a musí být zajištěna. Světová krize nemůže být omluvou pro oslabení našich závazků. Pomoc není otázkou charity, ale je jedním z motorů hospodářského oživení.

Samotná ODA však není dostačující. EU musí použít veškeré dostupné zdroje a nástroje k mobilizaci pomoci s cílem podpořit růst, investice, obchod a vytváření pracovních míst. Toto komplexní úsilí by mělo představovat „přístup celé Unie“ a vzít v úvahu nástroje a procesy jako jsou vývozní úvěry, investiční záruky a transfery technologií na podporu rozvoje.

- (1) *Plnění závazků ODA.* Členské státy EU musí plnit své individuální a kolektivní závazky, aby dosáhly svých cílů ODA do roku 2010 a 2015. To bude v roce 2010 v rámci ODA vyžadovat uvolnění dalších 20 miliard EUR. Velké úsilí je proto nutné vynaložit již tento rok.
- (2) *Mobilizace nových zdrojů.* Členské státy by měly vystupňovat úsilí k mobilizaci dodatečných financí souvisejících s rozvojem. Naším cílem je, aby každé EURO vynaložené na pomoc mobilizovalo 5 EUR pomoci, jež není součástí ODA (např. transfery technologií, financování obchodu a soukromé investice). Komise členským státům také doporučuje prohloubit a využívat šířeji inovativní zdroje financování, např. založené na stávajících dobrovolných solidárních daních, např. letecká daň k financování zdravotních programů.

III. 2. ANTICYKLICKÁ REAKCE

Nyní je potřeba jednat. Podpora by měla mít přímý proticyklický dopad. Chudší ekonomiky nyní v době krize nutně potřebují financování. Měla by být přijata opatření na přizpůsobení se prioritám, rychlejší distribuci podpory a tam, kde je to nezbytné, co nejdříve poskytnutí podpory a urychlení rozpočtové podpory. Členské státy EU se vyzývají, aby přijaly opatření v rámci své bilaterální pomoci

- (3) *Nové zaměření priorit.* Komise ve spolupráci s rozvojovými zeměmi urychlí střednědobý přezkum svých strategických dokumentů a podpoří programy v roce 2009 a 2010 tak, aby odrážely nové potřeby a rostoucí priority. EIB by se v souvislosti se svým akčním plánem na období 2009–2011 měla zaměřit na proticyklická opatření v oblastech, jako jsou infrastruktura, včetně energie a činnosti související se změnou klimatu, a finanční sektor.
- (4) *Urychlení vyplácení finančních prostředků.* Komise používá flexibilnější prováděcí postupy pro řadu zemí nebo regionů nacházejících se v krizové situaci nebo v situaci po krizi. EIB bude usilovat o urychlení uvolňování finančních prostředků v souladu s dohodnutými finančními smluvními závazky.
- (5) *Předfinancování pomoci.* Komise předfinancovala závazky, jež představují velkou část pomoci Společenství ve prospěch zemí AKT (4,3 miliard EUR poskytnutých na rok 2009) a přezkoumá další způsoby urychlení poskytování podpory³. EIB by měla předfinancovat závazky v rámci dohody o partnerství AKT (3,5 miliard EUR z investiční facility a 2 miliardy EUR z vlastních zdrojů pro období 2008–2013) a v rámci ostatních vnějších mandátů (25,8 miliard EUR v roce 2007–2013, s možným navýšením o 2 miliardy EUR) a je vyzvána, aby urychlila výdaje ve prospěch zemí evropské politiky sousedství ve východní Evropě ve spolupráci s Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a ve prospěch přístupujících a předvstupních zemí.
- (6) *Urychlení rozpočtové podpory.* Komise se zavázala, že v roce 2008 poskytne téměř 3 miliardy EUR v rozpočtové podpoře (nástroj rychlého dopadu) jako opatření pro předfinancování pro země AKT, které představují 72 % veškeré rozpočtové podpory plánované na období 2008–2013. Komise přezkoumá stávající opatření rozpočtové podpory v nejzranitelnějších zemích a posoudí případ od případu možnosti předfinancování vyplácení a přezkoumá makroekonomické podmínky nebo jakékoli další aspekty nezbytné pro urychlení vyplácení finančních prostředků.
- (7) *Využití makroekonomické pomoci.* Ve výjimečných případech by mohla být pro země evropské politiky sousedství a přístupující a předvstupní země zvážena makroekonomická pomoc, která by byla poskytována ve spolupráci s Mezinárodním měnovým fondem a v souladu s jeho programovými podmínkami.⁴

III.3. ZLEPŠENÍ ÚČINNOSTI: NALÉHAVÁ PRIORITY

V období krize si vyspělé ani rozvojové země nemohou dovolit platit vysokou cenu za roztržitost a nedostatek spolupráce, jak je tomu v současné době. Na celém světě financuje 225 dvoustranných a 242 vícestranných agentur každý rok stovky tisíc činností. Ve 108 zemích působí více než 10 dárců EU, kteří poskytují dané zemi programovatelnou pomoc. Dárci EU financují přibližně 60 000 projektů s průměrným ročním příspěvkem v roce 2007 ve výši pouze 400 000 až 800 000 EUR na jednu činnost.

³ Rozděleno jako 3 miliardy EUR na podporu rozpočtu, 800 milionů EUR na potravinový nástroj a 500 milionů EUR na ad hoc mechanismus FLEX.

⁴ Pro země na seznamu OECD/DAC pro podávání zpráv o tocích pomoci v období 2008–2010.

Tato „neúčinnost pomoci“ je velmi nákladná. Nestálost a nedostatek předvídatelnosti samotné pomoci může zvýšit náklady o 15 % až 20 %⁵. Odhaduje se, že také vázaná pomoc zvyšuje náklady zboží, služeb a prací o 15 % až 20 %. Předběžné výpočty ukazují, že náklady na neúplné provedení agendy o účinnosti pomoci by se do roku 2015 mohly pohybovat od 25 do 35 miliard EUR, nebo od 5 do 7 miliard EUR ročně, pokud úroveň čisté dvoustranné podpory poskytované dárce z EU zůstane stabilní⁶. Takové jsou náklady rozdělené Evropy v oblasti pomoci.

Důkladné reformy jsou potřebné a EU při nich hrála vedoucí roli. Tím, že vystupovala jednotně, dala silný impuls novým mezinárodně dohodnutým cílům, jako je akční program z Akkry (AAA) přijatý na vysokém fóru v Akkře v roce 2008. Přijetí opatření vedoucích ke snížení rozdílnosti mezi evropskými hráči, iniciativy, jako je kodex chování v oblasti dělby práce, jsou významným přínosem pro uskutečnění agendy o účinnosti pomoci v celosvětovém měřítku.

Tato dynamika by měla být nyní posílena. Odborné znalosti, zdroje a nástroje každého dárce by měly být vzájemně sladěny. Koordinované úsilí EU na základě společných priorit zvýší krátkodobý pozitivní dopad naší činnosti a zajistí dlouhodobou udržitelnost.

(8)	<i>Dvoustranná opatření.</i> Členské státy EU a Komise by měly společně pracovat na přípravě individuálních akčních plánů pro provádění závazků akčního programu z Akkry. Tyto plány by měly klást důraz na opatření na odstranění právních a / nebo správních překážek účinnosti pomoci a na vnitřní pobídky ke změně správního chování, pracovních metod a programovacích procesů.
(9)	<i>Podpořit kolektivní přístupy EU.</i> Komise v roce 2009 navrhne kodex chování v oblasti globálního a vertikálního financování, používání systémů jednotlivých zemí a technické pomoci. Prováděním kodexu chování pro dělbu práce Komise také podpoří přístup EU v oblasti dělby práce mezi jednotlivými zeměmi. Ve stejném duchu by EIB měla posílit svoji spolupráci s finančními partnery, dárcovskými organizacemi a Evropskou komisí, včetně prostřednictvím delegované spolupráce a kombinování zdrojů EU. Spolupráce mezi EIB a EBRD bude posílena také v rámci strategie východního partnerství.
(10)	<i>Kolektivní přístup EU k řešení krize.</i> Prováděním tohoto sdělení se členské státy EU vyzývají, aby v roce 2009 představily opatření a nástroje, které zavedly v reakci na krizi v rozvojových zemích s ohledem na vytvoření koordinované reakce. Další zpráva z Monterrey posoudí provádění takto vymezených opatření.
(11)	<i>Další reforma mezinárodního systému pomoci.</i> EU jako největší světový dárce svým jednotným vystupováním je hlavní silou ve zjednodušování mezinárodního systému pomoci. Jedna reforma, ke které by EU mohla povzbudit všechny dárce, se týká „podmíněnosti založené na výsledcích“, jejíž realizace a harmonizace by mohla zvýšit odpovědnost, předvídatelnost, transparentnost a demokratickou kontrolu podmínek pro využívání zdrojů pomoci.

⁵ Homi Kharas. Measuring the Costs of Aid Volatility, Wolfensohn Centre for Development, červen 2008.

⁶ Údaje jsou založeny na předběžných výsledcích studie „The Aid Effectiveness Agenda – Benefits of a European Approach“. Tato studie vypracovaná pro Evropskou komisi bude k dispozici v létě 2009.

III.4. TLUMENÍ SOCIÁLNÍHO DOPADU, PODPORA REÁLNÉ EKONOMIKY

III.4.1. Ochrana nejzranitelnějších

Současná krize by mohla v roce 2009 způsobit pád dalších 90 milionů lidí v rozvojových zemích do chudoby⁷, přičemž nejvíce budou ohroženy ženy, děti, starší a postižené osoby. EU musí jako prioritu sledovat mezníky na rok 2010 v agendě pro rozvojové cíle tisíciletí, jinak hrozí riziko, že cíle na rok 2015 nebudou splněny. Pokračující podpora v oblastech zdraví, slušné práce a vzdělávání je klíčem k zajištění toho, aby nejzranitelnější skupiny nezůstaly nechráněny. Sociální krize nezůstává bez ekonomických nákladů. Bez kvalifikované a zdravé pracovní síly budou oživení a růst odloženy a ohroženy. Ztráta zisků ovlivní veřejné financování příslušných sociálních služeb.

- (12) *Přijmout cílená opatření sociální ochrany.* Komise bude a členské státy by měly podporovat cílená opatření rozvojových zemí, aby se mohly vyrovnat s přímým sociálním dopadem krize prostřednictvím vytvoření a posílení sociálních záchranných sítí, usnadnění přímých peněžních transferů a zvýšení naturálních transferů. Je-li to možné a potřebné, věnuje Komise zvláštní pozornost sociálním záchranným sítím, činnostem náročným na intenzitu práce a reformě pracovních trhů.
- (13) *Podporovat mechanismy na zajištění sociálních výdajů.* Komise navrhuje věnovat v roce 2009 nejméně 500 milionů EUR z desátého ERF na podporu zemí AKT, které jsou krizí zasaženy nejvíce. Toto financování bude v co největší míře probíhat formou rozpočtové podpory prostřednictvím i) stávajícího nástroje FLEX založeného na dřívějších vývozních ztrátách a ii) nástroje FLEX ad hoc pro zranitelné země založeného na parametrech, jako jsou předpovídané vývozní ztráty, klesající převody finančních prostředků a finanční toky (viz. Graf I). Komise vyzývá členské státy EU k účasti na této iniciativě jako součásti mezinárodního úsilí zaměřeného na nejzranitelnější.

III.4.2. Zachování hospodářské činnosti a zaměstnanosti

III.4.2.1. Zachování a budování infrastruktury

Údržba a budování infrastruktury jsou účinné prostředky pro tlumení krize, které přinášejí prospěch i těm nejzranitelnějším skupinám a vytvářejí pracovní místa prostřednictvím rozvoje a údržby místní infrastruktury a zároveň uspokojují základní potřeby a stimulují hospodářskou aktivitu a obchod. Rozsáhlé investice do infrastruktury by měly být urychleny s cílem zvýšit konkurenceschopnost rozvojových zemí a propojit státy a regiony⁸. Pokud jde o Afriku, EU se zaměří na odstranění mezery ve financování infrastruktury pro klíčová chybějící spojení definovaná v partnerství EU a Afriky v oblasti infrastruktury. Komise s Africkou unií projedná jmenování koordinátorů projektů, tj. politických osobností, které by řídily regionální zprostředkování těchto klíčových chybějících spojení. Ukázalo se, že tento přístup má přidanou hodnotu v souvislosti s transevropskou sítí, jak pro energetiku, tak dopravu.

⁷ Světová banka, 2009.

⁸ Další podrobnosti o afrických a středomořských regionálních iniciativách v příloze 3 a 4 pracovního dokumentu útvarů Komise o financování rozvoje.

V souvislosti s potřebami stanovenými Africkou unií ještě před nedávným zasedáním skupiny G-20⁹ je úsilí EU v oblasti afrických chybějících spojení včasné a zásadní.

- (14) *Podpora rychlého vytvoření infrastruktury a pracovních míst.* Komise poskytne podporu činnostem v oblasti výstavby a údržby infrastruktury, které jsou náročné na práci, a údržbu za účelem zachování přístupu ke službám a potlačení možného nedostatečného financování z důvodů rozpočtových tlaků v rozvojových zemích. Komise podporuje členské státy a ostatní dárcy, aby přijaly podobná opatření. V této souvislosti Komise vytvoří síť EU a ostatních finančníků s cílem vytvořit vazbu urychleného investování do infrastruktury, které má být uskutečněno v letech 2009/2010. Komise podporuje EIB, aby využívala dohod o půjčování vypůjčených peněz s regionálními rozvojovými bankami a domácími finančními zprostředkovateli pro místní infrastrukturu.
- (15) *Vytvořit regionální infrastrukturu ve Středomoří.* V rámci Unie pro Středomoří Společenství, včetně EIB, a členské státy vybudují regionální námořní a pozemní dálnice, podpoří obnovitelnou energii, opatření proti znečištění a propojení jih-jih.
- (16) *Zvýšit do roku 2010 na 500 milionů EUR vklad do svěreneckého fondu pro infrastrukturu EU-Afrika* Komise na období 2009–2010 přidělí 200 milionů EUR, čímž zdvojnásobí svůj současný vklad, a vyzývá členské státy, aby se připojily k tomuto úsilí a částka se zvýšila na 500 milionů EUR. Dosažení tohoto cíle mobilizuje 2,5 miliard EUR ve formě zvýhodněných půjček na podporu infrastruktury. Komise dále navrhuje přizpůsobit svěrenecký fond tak, aby i) zahrnoval národní infrastrukturu, která je součástí regionálních sítí a ii) zavedl mechanismy záruk za rizika. Komise vyzývá členské státy, aby podpořily nezbytné změny dohody o svěreneckém fondu. Skupina subjektů financujících projekty by měla zahrnovat Africkou rozvojovou banku a měla by být otevřena příspěvkům třetích zemí.

III.4.2.2 Revitalizace zemědělství

Zatímco ceny potravin v poslední době klesaly, přetrvávající strukturální problémy, jako je nedostatek výrobní kapacity a infrastruktury, vyžadují další podporu investic do zemědělství a jejich zvýšení. Revitalizace zemědělství v rozvojových zemích vyžaduje komplexní přístup. Přezkum stávajících strategií a podpůrných programů se týká reforem domácích politik a podpory poskytování vstupů, např. semena, hnojiva a financování zemědělství, výzkumu orientovaného na poptávku a rozvoje zemědělství a udržitelných produkčních systémů. Cílené investice do infrastruktury budou muset účinněji propojit výrobní oblasti s trhy a vyžadují podporu jak pro vývozní infrastrukturu, tak pro drobnou infrastrukturu na venkově.

⁹ *Společný postoj Afriky: Příprava na schůzi skupiny G-20 dne 2. dubna 2009, Africká unie, březen 2009.*

- (17) *Urychlení financování zemědělství.* Komise předfinancovává potravinový nástroj ve výši 1 miliardy EUR. Byla dohodnuta první tranše ve výši 314 milionů EUR a bude zaměřena na 23 zemí, které jsou považovány za nejvíce ohrožené. V první polovině roku 2009 se Komise zaváže poskytnout více než 500 milionů EUR ve více než 40 zemích, a do konce roku dalších 300 milionů EUR, čímž urychlí koordinaci a účinnost podpory zemědělství.
- (18) *Investování v zemědělských koridorech.* Komise a členské státy by měly spolupracovat s regionálními organizacemi a soukromým sektorem a sladit investice na podporu propojování trhů a výrobních oblastí, což je novým záměrem EU.

III.4.2.3. Investice do ekologického růstu

Krise nabízí velkou příležitost k vytvoření ekologičtějších ekonomik. Změna klimatu je velkou příležitostí a nyní je třeba přijmout globální opatření s cílem zabránit pozdějším nenávratným škodám. EU učinila pevné závazky a je plně zapojena do zajištění splnění ambiciózních výsledků prosincových jednání v Kodani a za tímto účelem musí být usnadněna plná účast rozvojových zemí. Pokud jde o nejméně rozvinuté země, je prioritní otázkou pro tuto podporu stanovení národních akčních programů pro přizpůsobení. Tyto národní akční programy pro přizpůsobení obsahují nejnaléhavější požadavky a měly by být zakotveny v národních strategiích. Dosud tyto plány přijalo 39 zemí a další země, včetně zemí, které nepaří k nejméně rozvinutým, by je měly následovat¹⁰.

- (19) *Podpora aliance pro změnu klimatu.* Členské státy by měly přispět ke globální alianci proti změně klimatu podpořené Evropskou radou v roce 2008. Globální aliance proti změně klimatu usiluje o zvýšení podpory nejchudším zemím a zemím, které by mohly být nejvíce zasaženy změnou klimatu, zejména nejméně rozvinutým zemím a malým ostrovním rozvojovým zemím.
- (20) *Využívání inovačního financování pro změnu klimatu.* Členské státy EU by měly využít část svých zisků z dražby emisních povolenek, jak bylo dohodnuto v právních předpisech o evropském systému obchodování s emisemi, mimo jiné pro opatření na přizpůsobení se změně klimatu, zalesňování a znovuzalesňování a převodu technologií v rozvojových zemích, které ratifikují kodaňskou dohodu. Komise také doporučuje, aby členské státy využily možnosti zavedení celosvětového mechanismu financování pro záležitosti klimatu jako iniciativu v přechodném období mezi rokem 2010 a plným prováděním nové finanční struktury, která byla schválena na kodaňské konferenci.
- (21) *Zaměření se na obnovitelnou energii.* EIB by měla investovat do obnovitelné energie a energetické účinnosti. Bude podpořen regionální rozměr prostřednictvím projektů regionálního přenosu energie, plynovodů a distribuce. Ve způsobilých zemích by EIB měla usilovat o zvýšení využití svého nástroje pro energii a udržitelnost. Komise

¹⁰ Tyto země přijaly národní akční programy pro přizpůsobení: Bangladéš, Benin, Bhútán, Burkina Faso, Burundi, Kambodža, Kapverdy, Středoafriická republika, Komory, Konžská demokratická republika, Džibuti, Eritrea, Etiopie, Gambie, Guinea, Guinea-Bissau, Haiti, Kiribati, Lesotho, Libérie, Madagaskar, Malawi, Maledivy, Malí, Mauretánie, Mosambik, Niger, Rwanda, Samoa, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Senegal, Sierra Leone, Šalamounovy ostrovy, Súdán, Tanzanie, Tuvalu, Uganda, Vanuatu, Zambie.

bude podporovat obnovitelnou energii v zemích AKT prostřednictvím facility pro energetiku ve výši 200 milionů EUR a připravuje nový program na podporu energie v Latinské Americe jako součást regionálního orientačního programu na období 2010–2013.

- (22) *Podpora přenosu technologií šetrných k životnímu prostředí a udržitelných technologií.* Komise a členské státy by měly podpořit Fond pro globální energetickou účinnost a obnovitelnou energii (do roku 2010 do výše 80 milionů), inovační fond rizikového kapitálu spravovaný skupinou EIB, s cílem urychlit přepravu, rozvoj a využití technologií šetrných k životnímu prostředí v rozvojových zemích a zemích, jejichž hospodářství prochází transformací.

III.4.2.4. Podpora obchodu a soukromých investic

Podle zprávy WTO se předpokládá, že světový obchod poprvé za více než 20 let poklesne o 9 %. Příliv kapitálu se již dramaticky snížil a obchod mezi regiony se značně zpomalil. Je nutné oživení. Obnovení důvěry účastníků trhu, snížení obchodních nákladů a posílení výrobní kapacity pomůže zemím bojovat s některými negativními projevy krize a vyjít z ní silnější. Za tímto účelem by měly být sledovány dva cíle.

Zaprvé, EU by měla více než kdykoli jindy urychlit svoji strategii pomoci v oblasti obchodu (AFT) a respektovat kolektivní závazek poskytnout do roku 2010 2 miliardy EUR na pomoc související s obchodem (TRA) a zajistit monitorování všech ostatních aspektů strategie pomoci v oblasti obchodu. V roce 2007 ES překonalo cíl stanovený pro rok 2010, protože pomoc související s obchodem dosáhla 1,019 miliard EUR. Pomoc členských států související s obchodem dosáhla celkem 960 milionů EUR, což je od roku 2006 značný nárůst. Kombinované výdaje EU na celkové podpoře obchodu v roce 2007 opět překročily 7 miliard EUR. Tyto pozitivní kvantitativní trendy musí být zachovány a přeměněny do účinnějších strategií orientovaných na rozvoj a růst, které budou zakotveny ve vnitrostátních programech a regionálních integračních plánech. Naléhavě musí být připraven regionální balíček pomoci EU v oblasti obchodu pro země AKT, který bude vycházet z nedávno přijatých regionálních strategických programů EU.

EU by měla pokročit v činnosti v oblasti *financování obchodu* v souladu s výsledkem skupiny G-20. Zpříšňování světových podmínek likvidity negativně ovlivnilo financování obchodu. Podle MMF objem finančního obchodu u zemí s nízkými příjmy klesl za poslední čtvrtletí roku 2008 o 18 %. Vývozní úvěry, úvěrové nástroje a záruky jsou hlavními prostředky pro podporu obchodu a musí být podporovány.

- (23) *Urychlit provádění strategie pomoci v oblasti obchodu a zefektivnit ji.* Komise a členské státy by měly zintenzívnit své úsilí k provádění strategie pomoci v oblasti obchodu, udržet současné úrovně závazků, včetně poskytnutí v roce 2009 a 2010 2 miliard EUR na pomoc související s obchodem a zajistit, aby podpora byla účinná a vedla k očekávaným výsledkům. Regionální balíček pomoci v oblasti obchodu pro země AKT a Latinské Ameriky by měl podporovat regionální organizace a partnerské země v úsilí spojit rozvojovou pomoc pro „regionální stimuly”.
- (24) *Zvýšit vývozní úvěry.* Skupina G-20 se dohodla na vícestranné iniciativě financování obchodu ve výši 250 miliard EUR prostřednictvím vývozních úvěrů a investičních agentur a mezinárodních rozvojových bank. Mnoho členských států značně zvýšilo kapacitu svých agentur pro vývozní úvěry (ECA) s cílem zajistit a pojistit vývozní

transakce. Komise doporučuje, aby další zvýšená kapacita byla učena na pokrytí vyšších objemů obchodu na podporu rozvojových zemí. EIB by měla zvážit podporu vícestranných iniciativ o financování obchodu.

- (25) *Zajistit záruky pro investice a poskytování úvěrových nástrojů.* i) Komise a EIB by měly spolupracovat s cílem zvýšit záruky za investice, mimo jiné prostřednictvím rozšíření úvěrových možností v rámci svěřeneckého fondu EU pro infrastrukturu a investičního nástroje EIB; ii) Komise vyzývá Radu, aby přijala návrh Komise z května 2008, který poskytne prostřednictvím využití zpětných toků finanční podporu Nástroji pro evropsko-středomořské investice a partnerství; iii) Komise posílí investiční nástroj pro země evropské politiky sousedství ve východní Evropě; iv) EIB by měla prostřednictvím poskytování úvěrů, akcií a / nebo záruk urychlit podporu mikrofinancování institucí a bankovního sektoru.

IV. SPOLUPRÁCE V OBLASTI SPRÁVY VĚCÍ VEŘEJNÝCH A STABILITY

Správa věcí veřejných a boj proti korupci jsou klíčem k udržitelnému ekonomickému vývoji. Zvláštní podporu si zaslouží několik oblastí. Rozvojové země musí vynaložit úsilí k vytvoření *stabilního makroekonomického a regulačního* prostředí pro činnosti soukromého sektoru a růst. To je nejlepší pobídkou pro zahraniční investory a snížení úniku domácího kapitálu. Řádná *správa v daňové oblasti*, tj. transparentnost, výměna informací a spravedlivá daňová soutěž a řádný celní systém zvýší domácí finanční zdroje pro rozvoj. Navíc by měla být řádně přezkoumána i otázka *zahraničního dluhu*. Vyšší zadlužení s cílem vyrovnat se z dopadem krize by mohlo pro udržitelnost dluhu znamenat závažná rizika, zejména pro ty rozvojové země, které jsou již vysoce zadlužené.

Zemím v *nestabilních situacích* bude nutné věnovat zvláštní pozornost. Je nutné přijmout opatření na zvýšení včasného varování, předcházení konfliktům, řízení krizí a budování demokracie s cílem upevnit politickou a sociální stabilitu a zachovat demokratické výdobytky, kterých bylo dosaženo v posledních letech. Komise zintenzivní politický dialog s těmito zeměmi.

Tento národní program v oblasti správy věcí veřejných by měl být doplněn posílením *regionálních integračních procesů*. Nekoordinované či dokonce konkurující si národní plány mohou mít škodlivý vliv na sousední země a zhoršit hospodářskou recesi. Naopak regionální integrace a spolupráce, zejména podpora meziregionálního obchodu a volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu pomohou oslabit dlouhodobější dopady krize. V tomto ohledu je zásadní uzavření komplexní dohody o hospodářském partnerství s regiony AKT.

- (26) *Posílení politiky a politického dialogu.* Komise v roce 2009 v souvislosti se střednědobým přezkumem a iniciativou v oblasti správy věcí veřejných učiní z ekonomického a finančního řízení klíčovou otázku ve svém politickém dialogu s partnerskými zeměmi.

- (27) *Posílení daňové politiky.* Komise bude podporovat řádnou správu věcí veřejných v daňové oblasti na mezinárodní, regionální a národní úrovni. S cílem dosažení rozvojových cílů a zlepšení světového finančního a regulačního systému Komise vyzývá členské sáty a partnerské země, aby tento cíl podpořily.

(28) *Zabránění novým krizím způsobeným dluhy.* Komise a členské státy by měly podpořit diskuzi o posílených mechanismech pro restrukturalizaci dluhu na základě stávajících rámců a zásad.

V. GLOBALIZACE: OTEVŘENOST, ÚČINNOST A ZAČLENĚNÍ

V.1. OTEVŘENÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Strategie EU na pomoc rozvojovým zemím vyrovnat se s krizí je součástí širšího globálního kontextu, v jehož rámci, jak bylo zdůrazněno na vrcholné schůzce v Londýně, je nutná rozhodná akce a to nejen k udržení globálního oživení, ale také pro povzbuzení světového obchodu a investic a větší začlenění do světových institucí. Návrat ke *statu quo ante* není řešením.

Více protekcionismu znamená méně růstu a rozvoje. Zajištění otevřených světových trhů zůstává jedním z nejlepších způsobů, jak bojovat proti poklesu a stimulovat návrat k růstu, což bude přínosné jak pro rozvinuté, tak pro rozvojové země. EU by měla spolu s ostatními členy mezinárodního společenství zaměřit na:

- *Žádná nová omezení.* V Londýně se skupina G-20 dohodla na tom, že se zdrží zavádění nových omezení v oblasti obchodu nebo investic a vyzvala k odstranění v poslední době přijatých opatření, jež brání obchodu nebo je narušují. Tento závazek byl prodloužen do konce roku 2010.
- *Pokrok v oblasti co nedřívější dohody o jednání z Dohá.* Kolo jednání z Dohá obsahuje prvky, které by rozvojovým zemím a především nejchudším zemím přinesly konkrétní užitek, například tím, že by se nejméně rozvinutým zemím poskytl přístup na všechny rozvinuté trhy bez cel a kvót a zvýšily by se možnosti v mnoha rozvíjejících se ekonomikách. To by mimo jiné vyžadovalo značné snížení zemědělských dotací, které mají narušující účinky na obchod, výrazné odstranění překážek přístupu na trh a ambiciózní dohodu o usnadnění obchodu.

V.2. ÚČINNĚJŠÍ A OTEVŘENĚJŠÍ GLOBÁLNÍ INSTITUCE

Světové systémy správy věcí veřejných neudržely krok s intenzivní politickou a ekonomickou integrací a vzájemnou světovou závislostí. Aby bylo možné využít tohoto procesu, je potřebná účinnější a otevřenější globální architektura. V tomto ohledu nabízí současná krize příležitost, aby systém OSN a mezinárodní finanční instituce umožnily vyrovnat se se světovými výzvami důsledným a účinným způsobem a skupina G-20 by měla reformní proces urychlit. Hodnocení OSN, MMF a Světové banky týkající se toho, co je nutné učinit pro zvýšení jejich kapacity a legitimacy, byla provedena odděleně a budou předložena v roce 2009. Skupina G-20 urychlila proces reformy mezinárodních finančních institucí. Pokud jde o OSN, konference OSN na vysoké úrovni v červnu 2009 poskytne brzkou příležitost k pokročení v této agendě.

Z pohledu rozvoje si zvláštní pozornost EU zaslouží tato témata:

- OSN musí vytvořit podmínky k účinné koordinaci mezinárodního úsilí na podporu rozvojových zemích při zvládání různých globálních sociálních, ekonomických a finančních výzev. Například by měla být plně provedena reforma Hospodářské a sociální

rady. Navíc by měla být podle doporučení panelu OSN o soudržnosti celkového systému (2006) posílena kapacita OSN vystupovat jedním hlasem, a to např. v oblasti zajišťování potravin další integrací a racionalizací jejich třech programů z Říma týkajících se potravin a zemědělství.

- *Pokud jde o mezinárodní finanční instituce*, skupina G-20 dospěla v Londýně k dohodě týkající se značného zvýšení zdrojů pro mezinárodní finanční instituce, včetně zdrojů na podporu jejich kapacit pomoci zemím, které to potřebují. To zahrnuje okamžité financování od členů ve výši 250 miliard USD, z čehož 100 miliard USD nebo 75 miliard USD je poskytnuto členskými státy EU, což bude následně součástí rozšířených a flexibilnějších nových ustanovení týkajících se výpůjček zvýšených na 500 miliard USD – přidělení obecných zvláštních práv čerpání ve výši 250 miliard a ratifikace čtvrtého dodatku členy MMF. Skupina G-20 se navíc dohodla na reformě mandátů, rozsahu a správě mezinárodních finančních institucí s cílem zajistit silnější hlas a zastoupení rozvíjejících se ekonomik a rozvojových zemí a dospěla ke shodě, že jejich hlavní a vrcholové vedení by mělo být jmenováno v otevřeném, transparentním výběrovém řízení založeném na schopnostech. Pokud jde o Světovou banku, Komise vítá rychlý vzestup IDA jako opatření na zmírnění rizika. Podmínečnost mezinárodních finančních institucí musí v současné krizi odpovídat zvláštní situaci každé země.
- *Celkově* je nutné zaměřit se na synergie mezi reformním úsilím při dosahování větší soudržnosti v příslušných řídicích orgánech. Role bank regionálního rozvoje vůči nejméně rozvinutým zemím by měla být dále posílena. Na základě londýnské vrcholné schůzky by měly být regionální a kontinentální seskupení, jako Africká unie, ASEAN a jiné vyzvány k účasti na neformální mezinárodní ekonomické platformě za účelem zvýšení účinnosti a zastoupení.

VI. ZÁVĚR

Současná krize, která zasahuje více úrovní, představuje vážné ohrožení světové stability. Naše dlouhodobá politická vize musí nyní vést k rychlému a rozhodnému okamžitému jednání. Je nutné dodržet a urychlit závazky z minulého roku. Krize však přináší také příležitosti. Příležitost podat rozvojovým zemím ruku a navázat s nimi nové a lepší partnerství, více a lépe investovat s cílem stimulovat naše vlastní hospodářství, nově zaměřit priority, směřovat růst i ekologicky, nově přepracovat mezinárodní ekonomickou a finanční architekturu a lépe se přizpůsobit realitě nového století.

Nic z toho se nestane, pokud Evropa nepřevzme silné a bezpodmínečné vedení a urychlí novou globální dohodu, které bylo dosaženo v Londýně. Pouze společnými silami může Evropa něco změnit.

Nyní nastal čas jednat.